

CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

NAŠA ŠKOLA

Koncept maturalnog i stručnog ispita

Podgorica
2008.

**CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO**

NAŠA ŠKOLA

Koncept maturalnog i stručnog ispita

Podgorica
2008.

NAŠA ŠKOLA: KONCEPT MATURSKOG I STRUČNOG ISPITA

Izdavač: Zavod za školstvo

Urednik: dr Dragan Bogojević

Pripremili: dr Dragan Bogojević, Anđa Backović i Zora Bogičević

Redakcija: mr Zoran Lalović i dr Željko Jaćimović

Dizajn i tehnička priprema: Nevena Čabrilo

Lektura: Jasmina Radunović

Štampa: "3M Makarije" Podgorica

Tiraž: 900 primjeraka

Podgorica 2008.

CIP – Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње
373. 512. 7 (497. 16)

NAŠA škola: koncept maturalskog i stručnog
ispita / [pripremili Dragan Bogojević, Anđa
Backović i Zora Bogičević]. – Podgorica : Zavod za
školstvo, 2008 (Podgorica : 3M Makarije). – 58 str.
; 25 str.

Na vrhu nasl. str. : Crna Gora, Vlada Crne Gore,
Zavod za školstvo. – Tiraž 900.

ISBN 978 – 86 85553 – 43 – 1

a) Средње школе – Матурски испит – Стручни
испити – Црна Гора
COBISS. CG – ID 12551952

SADRŽAJ

1. OSNOVNE ODLIKE NOVOG KONCEPTA GIMNAZIJE.....	7
1. 1. Primjena novog koncepta opšte gimnazije.....	9
1. 2. Struktura nastavnog plana opšte gimnazije.....	10
1. 3. Obavezni izborni predmeti u gimnaziji-OIP	11
1. 4. Obavezni izborni predmeti (OIP) koji su do sada urađeni za gimnaziju	13
1. 5. Zastupljenost izbornih predmeta u I razredu gimnazije školska 2007/08. godina	14
1. 6. Zastupljenost izbornih predmeta u II razredu gimnazije školska 2007/08. godina ...	16
2. OSNOVNE ODLIKE NOVOG KONCEPTA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA	17
2. 1. Primjena novog koncepta srednjeg stručnog obrazovanja.....	19
2. 2. Aktuelni okvirni nastavni plan za srednje stručne škole u četvorogodišnjem trajanju	21
2. 3. Obavezni izborni predmeti u četvorogodišnjem stručnom obrazovanju.....	22
2. 4. Izborni predmeti koji se mogu ponuditi u četvorogodišnjim stručnim školama.....	23
3. OSNOVNE ODLIKE KONCEPTA MATURSKOG I..... STRUČNOG ISPITA	29
3. 1. Maturski i stručni ispiti propisani su zakonima o obrazovanju	31
3. 2. Cilj uvođenja maturalnog, odnosno stručnog ispita.....	32
3. 3. Organizacija i sprovođenje maturalnog, odnosno stručnog ispita.....	32
3. 4. Prvo polaganje maturalnog, odnosno stručnog ispita	33
3. 5. Predmeti koji se polažu na maturalnom, odnosno stručnom ispitu.....	33
3. 6. Maturalni standard u gimnazijama	34
3. 7. Predlog OIP -a za dopunu maturalnog standarda-broj časova i godina učenja	36
3. 8. Lista obaveznih izbornih predmeta koji se mogu izučavati u gimnaziji od I do IV razreda	40
3. 9. Opšteobrazovni predmeti u srednjim stručnim školama u četvorogodišnjem trajanju.....	41
3. 10. Predmetni programi za dio okvirnog nastavnog plana za opšteobrazovnu grupu predmeta u srednjim stručnim školama od školske 2008/09. godine (predlog Zavoda za školstvo).....	42
3. 11. Predlog novih okvirnih nastavnih planova Centra za stručno obrazovanje, u koordinaciji sa predlogom Zavoda za školstvo za fond časova opšteobrazovnih predmeta	43
3. 12. „Stepen“ eksternosti na maturalnom odnosno stručnom ispitu.....	52
3. 13. Međunarodna matura. Maturalni i stručni tečaj.....	52
3. 14. Preporuke za uspješnu pripremu realizacije maturalnog i stručnog ispita	54
4. ANEKS	56
Presjek trenutnog stanja za vrednovanje uspjeha iz pojedinih predmeta prilikom upisa na Univerzitet Crne Gore.....	57

Poštovani/e nastavnici/e, direktori/ke, roditelji, dragi/e srednjoškolci/ke,

Ovaj broj publikacije **Naša škola** posvećen je **pojašnjavanju koncepta mature odnosno stručnog ispita**. Takođe, sadrži i korisne podatke o promjenama u gimnazijama i srednjim stručnim školama i obaveznim izbornim predmetima.

Naša želja je bila da informišemo učenike/ce, nastavnike/ce, roditelje, stručne saradnike i javnost o preduzetim aktivnostima i institucijama koje su uključene u ovaj proces. Istovremeno, ponuđeni tekst nudi i određene **smjernice Univerzitetu** kako da prilagodi upisnu politiku za buduće studente. Korisne sugestije, nastavnika/ica i direktora/ki škola uvijek su bile od velike pomoći u identifikovanju dosadašnjih rješenja.

Od školske 2006/07. godine, počela je primjena novih obrazovnih programa u gimnazijama, a prethodno u srednjim stručnim i osnovnim školama u Crnoj Gori. Novi obrazovni programi zasnivaju se na ciljnom planiranju, radi sticanja primjenjivih znanja, vještina i razvijanja stavova učenika/ca. Karakteristike ovako osmišljenog obrazovnog procesa su veća autonomija nastavnika/ca i aktivnija uloga učenika/ca u vaspitno-obrazovnim aktivnostima.

Učenici/ce gimnazija i srednjih stručnih škola koji/e su se u prvi razred upisali/e školske **2006/07. godine**, biće prva generacija koja će polagati maturalni, odnosno stručni ispit, u **maju 2010. godine**.

U saradnji sa *Ispitnim centrom* i *Centrom za stručno obrazovanje, Zavod za školstvo* je razradio koncept maturalnog, odnosno stručnog ispita, kao osnov za dalji rad na primjeni **prvog eksternog ispita** - provjere znanja završnih generacija srednjoškolaca.

Koncept mature i stručnog ispita otvoren je za sve argumentovane dopune i korekcije. Uspješna realizacija i primjena koncepta treba da doprinese **boljoj** povezanosti srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja, što je uslov za sticanje kvalitetnih znanja na putu daljeg profesionalnog razvoja i cjeloživotnog učenja. Uvjereni smo da će i ova publikacija **Naše škole** biti jedan od započetih koraka u ostvarivanju tog cilja.

Dragi naši/e srednjoškolci/ke, nadamo se da će Vam ova brošura **Naše škole** omogućiti kvalitetnu pripremu za „*ispit zrelost*“ u **maju 2010. godine**.

Želimo Vam puno sreće i uspjeha !

DIREKTOR

dr Dragan Bogojević

1. OSNOVNE ODLIKE NOVOG KONCEPTA GIMNAZIJE

1. 1. PRIMJENA NOVOG KONCEPTA OPŠTE GIMNAZIJE

Od školske 2006/07. godine u prvom razredu po novom nastavnom planu počinje primjena koncepta **opšte gimnazije**.

Gimnazijsko obrazovanje traje **četiri** godine.

Od školske 2006/07. godine ukidaju se dosadašnja usmjerenja (opšte, društveno-jezičko i prirodno-matematičko) i odjeljenja filološke, odnosno matematičke gimnazije.

Radi se po **novim obrazovnim programima i udžbenicima**.

Nastavnici/ce i direktori/ce, stručni saradnici/e se obučavaju za primjenu novih programa. Obukom rukovodi *Zavod za školstvo*. Programi su rađeni po metodologiji ciljnog planiranja, a 15% do 20% sadržaja ostalo je otvoreno da se kreira na nivou svake škole. U svim programima su predviđeni tzv. **minimalni standardi znanja** koje učenici/ce treba da postignu iz svakog predmeta.

Učenici/ce na maturskom ispitu mogu polagati samo one predmete koji fondom časova ispunjavaju tzv. **maturski standard** (*vidjeti opširnije u daljem tekstu publikacije*).

Nove **udžbenike** priprema, izrađuje i predlaže na usvajanje *Savjetu za opšte obrazovanje Zavod za udžbenike i nastavna sredstva*. Novi udžbenici se primjenjuju samo u razredima u kojima se radi po reformisanim programima.

Po novim obrazovnim programima i udžbenicima trenutno se izvodi nastava u svim **prvim** i **drugim** razredima opšte gimnazije u Crnoj Gori.

Upis u gimnaziju

U prvi razred gimnazije učenici/ce se upisuju na osnovu konkursa. Kriterijumi za upis u prvi razred gimnazije određuju se u skladu sa Pravilnikom o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u gimnaziju* (Sl. list RCG, br. 21/05). Pravilnikom se vrednuje:

- opšti uspjeh učenika/ca u 6, 7. i 8. razredu osnovne škole,
- uspjeh iz maternjeg jezika i književnosti, matematike, fizike i stranog jezika,
- rezultati sa takmičenja,
- osvojene nagrade i priznanja.

*Ministarstvo prosvjete i nauke treba da uradi dopunu postojećeg Pravilnika **do školske 2009/10.** godine kada će se pojaviti prva generacija svršenih učenika/ca devetogodišnje škole (iz 20 osnovnih škola, tzv. grupa A).

1. 2. STRUKTURA NASTAVNOG PLANA OPŠTE GIMNAZIJE

	1. razred		2. razred		3. razred		4. razred		standard	maturski standard
	nedj.	god.	nedj.	god.	nedj.	god.	nedj.	god.		
<i>Obavezni predmeti</i>										
Maternji jezik i književnost	4	140	4	140	4	140	4	128	548	548
Službeni jezik kao nematernji*	2	70	2	70	2	70	2	64	274	274
Matematika	4	140	4	140	4	140	4	128	548	548
Prvi strani jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411	411
Drugi strani jezik	2	70	2	70	2	70	3	96	306	306
Istorija	2	70	2	70	2	70	2	64	274	274
Fizičko vaspitanje	2	70	2	70	2	70	2	64	274	
Muzička umjetnost	1	35	1	35					35	140
Likovna umjetnost			1	35					35	140
Latinski jezik					2	70			70	140
Geografija	2	70	2	70					140	210
Biologija	2	70	2	70	2	70			210	310
Hemija	2	70	2	70	2	70			210	310
Fizika	2	70	2	70	2	70			210	310
Psihologija			2	70					70	140
Sociologija							2	64	64	140
Filozofija							2	64	64	140
Informatika	2	70							70	140
UKUPNO (<i>obavezni predmeti</i>)	28		28		25		22		3539	4207
<i>obavezni izborni predmeti</i>	3	105	3	105	6	210	8	256	676	
UKUPNO (<i>obavezni i izborni predmeti</i>)	31		31		31		30			
<i>obavezni izborni sadržaji</i>	1+1	35+35	1+1	35+35	1+1	35+35	1(1)	30	240	
UKUPNO (<i>obavezni i izborni predmeti, obavezni izborni sadržaji</i>)	33		33		33		31		4455	
Broj radnih sedmica		36		36		36		33		

* Službeni jezik kao nematernji se izučava samo u gimnazijama na albanskom jeziku gdje se fond časova ovog predmeta dodaje ukupnom zbiru za sve razrede, uključujući standard i maturski standard.

Novim *Nastavnim planom* opšte gimnazije predviđeno je **17 obaveznih predmeta**. Tokom sve četiri godine izučavaju se sljedeći obavezni predmeti: *Maternji jezik i književnost, Službeni jezik kao nematernji* (u školama u kojima se nastava izvodi na albanskom jeziku), *Prvi strani jezik, Drugi strani jezik, Istorija, Fizičko vaspitanje*.

Novim *Nastavnim planom* opšte gimnazije predviđen je i **fond časova** za tzv. **obavezne izborne predmete koji** postupno raste od 1. do 4. razreda (**3+3+6+8**), kao što je predstavljeno u tabeli:

Razred	I	II	III	IV
Fond časova	3	3	6	8

Novim *Nastavnim planom* opšte gimnazije predviđen je i **fond od 2 časa** za tzv. **obavezne izborne sadržaje**¹. Cilj je da se podrži aktivnije učešće učenika/ca, roditelja i lokalne zajednice u život i rad škole (ne treba ih poistovjećivati sa nekadašnjim «slobodnim/vannastavnim aktivnostima»). Ne ulaze u normu časova nastavnika/ca, nijesu sastavni dio rasporeda časova, učenici/ce se ne ocjenjuju. Ne realizuju se u okviru dopunske ili dodatne nastave. Ideja je da se jedan dio predviđenih časova pohađa u školi, a drugi kumulativno izvan nje (vikendom, tokom raspusta, nakon nastave...)

1. 3. **OBAVEZNI IZBORNI PREDMETI U GIMNAZIJI-OIP**

Kako se kreiraju OIP?

- Bilo koje pravno ili fizičko lice može pokrenuti inicijativu i napisati program **OIP-a**.
- **Predlog** programa OIP-a dostavlja se Zavodu za školstvo.
- Nakon procjene kvaliteta programa Zavod ga prosljeđuje na odobravanje Savjetu za opšte obrazovanje.
- Gimnazija može ponuditi samo one **OIP-e** koji su **odobreni** od Savjeta za opšte obrazovanje.
- Sa liste odobrenih **OIP-a** svaka gimnazija za sebe pravi **školsku listu OIP-a**.

Uvođenjem **obaveznih izbornih predmeta (OIP)** želi se postići:

- aktivniji odnos učenika/ce u kreiranju jednog dijela svog obrazovanja,
- **ciljana dopuna standarda za polaganje maturalnog ispita,**
- **veće učešće i odgovornost škole i lokalne zajednice u realizaciji obrazovnih sadržaja svojih učenika/ca.**

Gimnazija je u obavezi da ponudi učenicima/ama **najmanje pet OIP** u **1. razredu**, u skladu sa kadrovskim i prostornim uslovima.

¹ Opširnije o tome vidjeti u brošuri *Naša škola*, Planiranje i realizovanje nastave po novim obrazovnim programima, Zavod za školstvo, „3M Makarije“, Podgorica, 2007. godina.

Napominjemo !!!

Zavod za školstvo će predložiti gimnazijama za školsku 2008/09. godinu predlaganje OIP-a kroz tzv. **paket ili grupe predmeta**, a sve u cilju funkcionalnijeg organizovanja nastave OIP-a.

U 2., 3. i 4. razredu gimnazije, broj i vrsta OIP se nudi učenicima/ama na osnovu:

- želja i afiniteta učenika/ca
- pripreme za maturu**
- specifičnosti i potreba** definisanih razvojnim planom škole
- kadrovskih i prostornih mogućnosti škole**

Prilikom upisa u prvi razred učenici/ce sa školske liste OIP -a biraju jedan ili više predmeta u zavisnosti od broja časova.

U 2., 3. i 4. razredu učenici/ce se, po pravilu, opredjeljuju za izborne predmete **početkom drugog** polugodišta za narednu godinu, a najkasnije do maja mjeseca tekuće školske godine.

Škola za nastavu OIP-a pravi tzv. **obrazovne grupe** koje se formiraju na osnovu opredjeljenja učenika/ca, vodeći računa o što racionalnijem organizovanju nastave. Da bi se formirale obrazovne grupe, potrebno je da se javi određen broj đaka koji propisuje za te svrhe urađen *Pravilnik*.

Napominjemo !!!

Zavod za školstvo predložiće Ministarstvu prosvjete i nauke da se *Pravilnik* kojim se reguliše formiranje obrazovnih grupa izmijeni (omogućiti formiranje obrazovne grupe sa manjim brojem učenika) u dijelu koji se odnosi na predmete koji služe za dopunu maturalnog standarda, kako bi škole mogle da ponude učenicima/ama optimalne mogućnosti za izbor odgovarajućeg predmeta na maturalnom ispitu.

Za formiranje obrazovne grupe treba voditi računa o iskazanom interesovanju učenika/ce, kadrovsko-prostornim mogućnostima škole i I i II stranom jeziku koje su učenici/ce izučavali u osnovnoj školi.

Evidencija rada svake obrazovne grupe vrši se u **tzv. dnevniku rada obrazovne grupe** - posebno osmišljen pedagoški dokument za potrebe OIP-a.

Kada učenik izabere OIP, taj predmet za njega postaje kao svaki drugi obavezan predmet. **Ocjena** iz OIP-a je dio opšteg uspjeha.

Više informacija o OIP-a možete naći u brošuri *Obavezni izborni predmeti u opštoj gimnaziji*, Zavod za školstvo, 2006. godina ili na sajtu: [www. zavsko.org](http://www.zavsko.org)

1. 4. OBAVEZNI IZBORNI PREDMETI (OIP) KOJI SU DO SADA URAĐENI ZA GIMNAZIJU

	URAĐENI OIP-GIMNAZIJA	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred
1.	OPŠTA LINGVISTIKA	2	→	→	→
2.	TEORIJA KNJIŽEVNOSTI	2	2	0	0
3.	ENGLESKI JEZIK	2	2	3	3
4.	FRANCUSKI JEZIK	2	2	3	3
5.	ITALIJANSKI JEZIK	2	2	3	3
6.	RUSKI JEZIK	2	2	3	3
7.	NJEMAČKI JEZIK	2	2	3	3
8.	ŠPANSKI JEZIK	2	2	3	3
9.	TURSKI JEZIK	0	2	2	0
10.	GRAĐANSKO OBRAZOVANJE	1	1	2	2
11.	MATEMATIČKE FUNKCIJE U FIZICI	1	1	2	2
12.	PROBLEMSKA FIZIKA	1	1	2	0
13.	EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	1	1	2	2
14.	BIODIVERZITET	1	1	2	2
15.	HEMIJA I ŽIVOT	1	0	0	0
16.	UMJETNOST I VIZUELNA KOMUNIKACIJA	1	1	2	2
17.	SPORTSKE IGRE	1	1	2	2
18.	KOMUNIKOLOGIJA	1	0	0	0
19.	POSLOVNA INFORMATIKA	0	2	→	0
20.	RAČUNARSKE I VEB-PREZENTACIJE	0	2	→	0
21.	METODE I TEHNIKE ISTRAŽIVANJA U HEMIJI	0	1	0	0

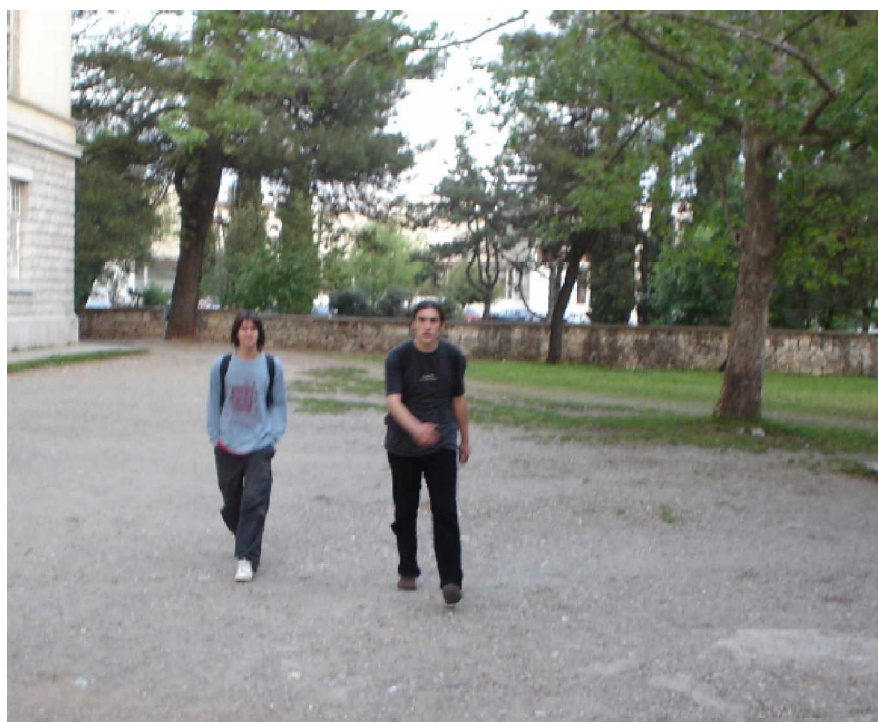
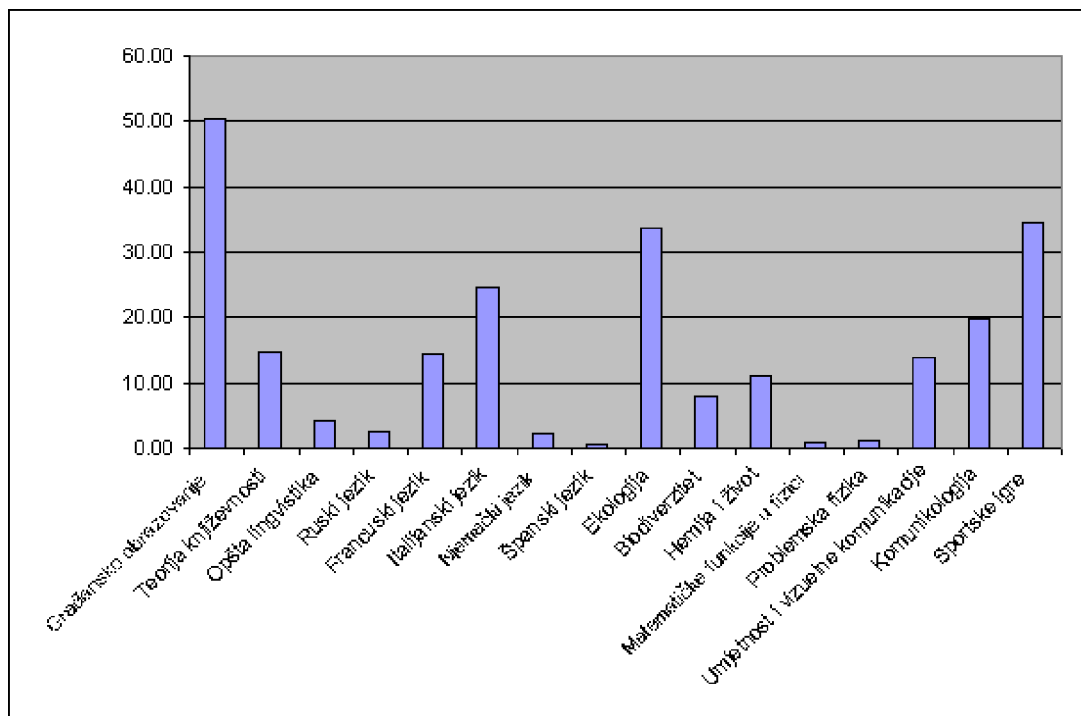
Ove OIP svaka gimnazija je mogla da ponudi svojim učenicima/ama u I i II razredu gimnazije.

Streliice koje se nalaze u tabeli kod pojedinih OIP znače da taj predmet **nije „fiksiran“** za određenu godinu učenja, već da ga škola može ponuditi učenicima u dva ili više razreda (npr. predmet OPŠTU LINGVISTIKU škola može ponuditi tokom sve četiri godine gimnazijskog obrazovanja, ali je bitno naglasti da je program rađen za **jednu godinu učenja** i da se NE MOŽE dva puta nuditi **istim učenicima**, odnosno **razredima ili obrazovnim grupama**).

**1. 5. ZASTUPLJENOST IZBORNIH PREDMETA U I RAZREDU GIMNAZIJE
školska 2007/08. godina**

Ukupan broj učenika gimnazije	2438		br. uč.	min u gr.	max u gr.	% u gr.
	%	br. gr.				
Građansko obrazovanje	50.25	46	1225	17	34	27
Teorija književnosti	14.60	17	356	17	35	21
Opšta lingvistika	4.31	4	105	17	35	26
Ruski jezik	2.50	2	61	30	31	31
Francuski jezik	14.56	13	355	17	36	27
Italijanski jezik	24.49	21	597	20	34	28
Njemački jezik	2.13	4	52	3	29	13
Španski jezik	0.57	1	14	14	14	14
Ekologija	33.55	34	818	2	33	24
Biodiverzitet	7.83	8	191	23	28	24
Hemija i život	11.03	12	269	18	30	25
Matematičke funkcije u fizici	0.82	1	20	20	20	20
Problemska fizika	1.27	2	31	5	26	16
Umjetnost i vizuelne komunikacije	13.86	15	338	19	31	23
Komunikologija	19.89	19	485	12	31	26
Sportske igre	34.41	31	839	21	33	27

Grafikon o zastupljenosti OIP u prvom razredu gimnazije u **2007/08.** školskoj godini izgleda ovako:

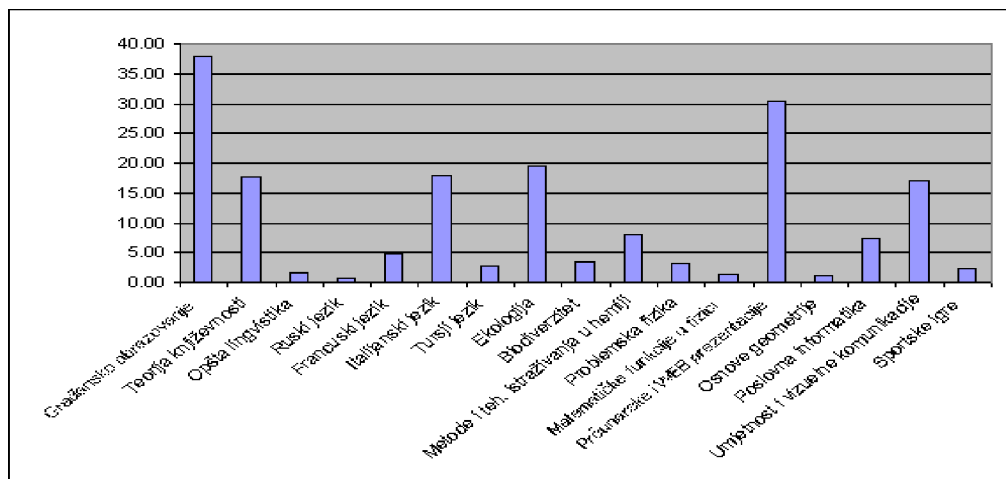

1. 6. ZASTUPLJENOST IZBORNIH PREDMETA U II RAZREDU GIMNAZIJE školska 2007/08. godina

Ukupan broj učenika gimnazije 2363

	%	br. gr.	br. uč.	min u gr.	max u gr.	% u gr.
Građansko obrazovanje	38.04	44	899	14	33	20
Teorija književnosti	17.77	18	420	11	33	23
Opšta lingvistika	1.65	2	39	16	23	20
Ruski jezik	0.68	1	16	16	16	16
Francuski jezik	4.78	6	113	13	24	19
Italijanski jezik	17.94	16	424	15	31	26
Turski jezik	2.67	3	63	21	21	21
Ekologija	19.59	22	463	15	33	21
Biodiverzitet	3.43	4	81	18	23	20
Metode i tehnike istraživanja u hemiji	8.13	9	192	15	32	21
Problemska fizika	3.17	4	75	13	26	19
Matematičke funkcije u fizici	1.44	2	34	13	21	17
Računarske i WEB prezentacije	30.43	28	719	16	33	26
Osnove geometrije	1.10	1	26	26	26	26
Poslovna informatika	7.41	7	175	23	33	25
Umjetnost i vizuelne komunikacije	17.05	20	403	14	28	20
Sportske igre	2.41	23	57	21	34	25

Grafikon o zastupljenosti OIP u drugom razredu gimnazije u 2007/08. školskoj godini izgleda ovako:

2. OSNOVNE ODLIKE NOVOG KONCEPTA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA

2.1. PRIMJENA NOVOG KONCEPTA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA

Od školske 2003/04. godine u prvim razredima pojedinih srednjih stručnih škola počela je primjena novih obrazovnih programa stručnog obrazovanja.

Strukturu stručnog obrazovanja čine:

- niže stručno obrazovanje (u trajanju od **dvije godine**),
- srednje stručno obrazovanje (u trajanju **tri i četiri godine**) i
- više stručno obrazovanje (u trajanju od **dvije godine**, kao nastavak srednjeg stručnog obrazovanja).

Niže stručno obrazovanje završava se polaganjem **praktičnog ispita**, koji se sastoji od *izrade* i *odbrane praktičnog rada*.

Srednje stručno obrazovanje u trajanju od **tri** godine završava se polaganjem **završnog ispita**, koji se sastoji od *pismenog ispita iz maternjeg jezika, usmenog ili pismenog ispita iz stručno-teorijskog predmeta* i *izrade i odbrane praktičnog rada*.

Srednje stručno obrazovanje u trajanju od četiri godine završava se polaganjem **stručnog ispita**

Više stručno obrazovanje završava se polaganjem **diplomskog ispita**.

Obrazovni programi su **ciljno orjentisani**, a rade se na osnovu **jednog ili više standarda zanimanja**.

Obrazovni programi sadrže predmete i module. U predmetnim programima su dati **standardi znanja**.

Standard zanimanja

Standard zanimanja sadrži **popis** i **opis** ključnih poslova u zanimanju i znanja, vještine i kompetencije, potrebne za obavljanje poslova.

Standard zanimanja se priprema **zajedno sa poslodavcima**, veza je između tržišta rada i obrazovanja i osnovni instrument za obezbjeđenje relevantnosti, transparentnosti i kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja.

Standard zanimanja je osnov i za izradu programa obrazovanja za odrasle.

Standard zanimanja donosi Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja, na predlog Savjeta za stručno obrazovanje.

Modul

Modul je programska odnosno organizaciona cjelina ciljeva i sadržaja koja obuhvata predmete ili kompetencije. Modul urađen na osnovu standarda zanimanja omogućava sticanje stručne kvalifikacije.

Kompetencija

Kompetencija predstavlja paket znanja, vještina i stavova koji su potrebni pojedincu za lično ispunjenje i razvoj, uključivanje u društvo i zapošljavanje.

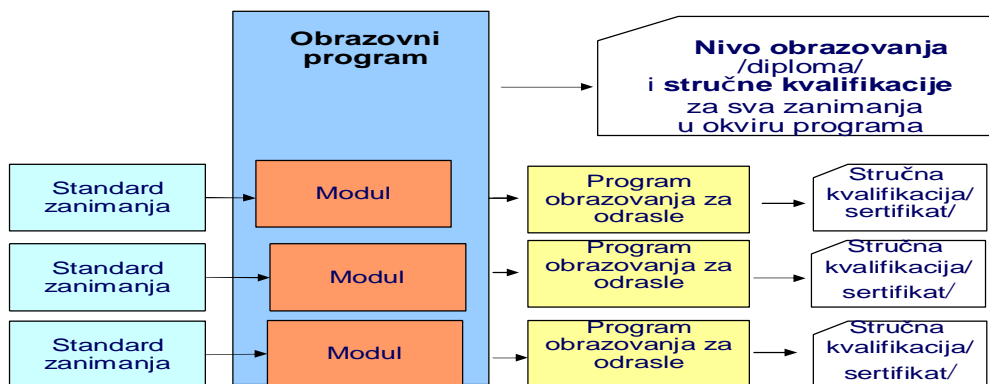
Završetkom obrazovanja u dvogodišnjoj, trogodišnjoj ili četvorogodišnjoj školi stiče se **nivo obrazovanja** ili tzv. *stepen stručne spreme* koji prati stručna kvalifikacija za zanimanje/a predviđena obrazovnim programom.

U prvi razred stručne škole učenici/ce se upisuju na osnovu konkursa i kriterijumi za upis učenika/ca u prvi razred određuju se u skladu sa *Pravilnikom o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u gimnaziju* (Sl. list RCG, br. 21/05). *Pravilnikom* se detaljno vrednuje:

- opšti uspjeh učenika/ca u šestom, sedmom i osmom razredu osnovne škole
- uspjeh dva predmeta od značaja za sticanje obrazovanja u zadnja dva razreda osnovne škole.

Na grafikonu to izgleda ovako:

Nivo obrazovanja i stručna kvalifikacija

2.2. AKTUELNI OKVIRNI NASTAVNI PLAN ZA SREDNJE STRUČNE ŠKOLE U ČETVOROGODIŠNJEM TRAJANJU

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično	Broj	%
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	45,31
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	4	2	2		8	
7.	Prirodna grupa predmeta	4	4			8	
	UKUPNO A	20	16	12	10	58	
B	Stručno-teorijski predmeti	7	11	11	13	42	32,81
C	Praktična nastava	2	2	4	4	12	9,37
	UKUPNO B+C	9	15	15	17	56	42,18
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

Osnovama za obnovu nastavnih planova i programa u stručnom obrazovanju uređen je međusobni odnos broja časova **pojedinih grupa predmeta**.

Nastavni plan **četvorogodišnjih stručnih škola** obuhvata **opšteobrazovne predmete, stručno-teorijske predmete, praktičnu nastavu, izbornu nastavu i slobodne aktivnosti**.

Broj časova za **slobodne aktivnosti** je **36** u **1., 2. i 3. razredu** i **33** u **4. razredu**. Slobodne aktivnosti se planiraju na početku školske godine, sastavni su dio godišnjeg plana i programa rada škole, ne ocjenjuju se, ali je njihova realizacija obavezna za završetak razreda. Slobodne aktivnosti omogućavaju da učenici stiču znanja i pored nastavnog procesa, upoznavajući se sa područjima koja nisu predviđena predmetnim programima.

2. 3. OBAVEZNI IZBORNI PREDMETI U ČETVOROGODIŠNJEM STRUČNOM OBRAZOVANJU

Kroz **izborne predmete** želi se svakom učeniku/ci ponuditi veća mogućnost ostvarenja individualnih želja, interesovanja, sposobnosti. Izbornost u programima treba da omogući i stalnu aktualizaciju obrazovnih programa, ali i mogućnost za razvoj veće autonomije škole.

Izborni predmeti određuju se **obrazovnim programom**.

Škola, u skladu sa mogućnostima, nudi učenicima/cama izbor **pojedinačnih** predmeta ili **grupe predmeta**, koji daju šire opšte obrazovanje ili potpunije stručno znanje, specifično za određeno zanimanje.

Jedan od vodećih principa za organizaciju izučavanja izbornih predmeta je **iskazano** interesovanje učenika/ca. **Ukoliko postoji interesovanje učenika/ca za novim izbornim predmetima moguće je** povećati ponudu **izbornih predmeta, prema utvrđenoj proceduri**.

Fond časova za izborne predmete

Nastavnim planom je predviđeno da u **1. i 2. razredu** učenik/ca ima po **dva časa izbornih predmeta** sedmično, a **3. i 4. razredu** po **četiri časa** sedmično.

Škola je u obavezi da ponudi izborne predmete koji obezbjeđuju popunu ovog fonda časova.

Izborni predmeti mogu se ponuditi kao **pojedinačni predmeti** ili kao **grupe predmeta**.

Jedan izborni predmet mogu izučavati **zajedno učenici/ce različitih odjeljenja istog razreda**.

Kada učenik/ca izabere izborni predmet, taj predmet se provjerava i ocjenjuje kao svaki drugi (obavezan) predmet iz nastavnog plana i, po pravilu, ne može se mijenjati do završetka obrazovanja.

Učenici/ce **prvog** razreda biraju izborne predmete odnosno grupe predmeta **prilikom** upisa.

Ukoliko učenici/ce biraju pojedinačne predmete, o predmetima koje će izučavati u **2., 3. i 4. razredu** odlučuju u **drugom polugodištu 1., 2. i 3. razreda**, najkasnije do **maja** mjeseca.

Uvođenje novih izbornih predmeta mogu pokrenuti škole, lokalna zajednica, poslodavci - bilo koje pravno ili fizičko lice.

Predlog za uvođenje novog izbornog predmeta u nastavni plan dostavlja se *Centru za stručno obrazovanje*, koji procjenjuje osnovanost/opravanost inicijative.

Konačnu odluku o uvođenju novog izbornog predmeta u nastavni plan **donosi Savjet za stručno obrazovanje**.

2. 4. IZBORNI PREDMETI KOJI SE MOGU PONUDITI U ČETVOROGODIŠNIM STRUČNIM ŠKOLAMA

1. TURISTIČKI TEHNIČAR		
Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1 Marketing u turizmu	IV,	66
2 Istorija umjetnosti	I	72
3 Strani jezik III	I, II, III, IV	282
4 Birotehnika	II	72
5 Privredno pravo	II	72
6 Agencijsko poslovanje i poslovna komunikacija	III, IV	138
7 Hotelijersko poslovanje i poslovna komunikacija	III, IV	138
2. TEHNIČAR MARKETINGA I TRGOVINE		
Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1 Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2 Preduzetništvo i biznis	I	72
3 Ekonomska geografija	II	72
4 Carina, špedicija, osiguranje	III, IV	138
5 Internet i elektronsko poslovanje	III	72
6 Eko- menadžment u trgovini	IV	66
7 Područja marketinga	IV	66
3. TEHNIČAR DRUMSKOG SAOBRAĆAJA		
Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1 Motorna vozila	I, II, III, IV	282
2 Održavanje motornih vozila	I, II, III, IV	282
3 Putnički saobraćaj	IV	66
4 Teretni saobraćaj	III	72
4. LIKOVNI SARADNIK - SLIKAR		
Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1 Štafelajno slikanje	I, II, III, IV	282
2 Principi kompozicije	I, II	144
3 Vizantijska umjetnost	II	72
4 Mozaik	III	72
5 Vitraž	IV	66
5. TEHNIČAR DRVOPRERADE		
Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
Usmjerenje Tehnolog primarne prerade		
1 Prerada drveta	II, III	144
2 Statika konstrukcija	IV	66
Usmjerenje Tehnolog finalne obrade		
1 Drvne konstrukcije	II, III	144
2 Oblikovanje i dizajn	IV	66

6. ARHITEKTONSKI TEHNIČAR

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Razvoj arhitekture	I	72
2	Razvoj urbanizma	II	72
3	Enterijer	IV	66
4	Savremena arhitektura	III	72
5	Prostorno planiranje	IV	66
6	Istorija civilizacije	III	72
7	Maketarstvo	III, IV	138

7. EKONOMSKI TEHNIČAR

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Preduzetništvo	I	72
3	Ekonomska geografija	II	72
4	Marketing	III	72
5	Carina, špedicija, osiguranje	III, IV	138
6	Finansijska tržišta	IV	66

8. ELEKTROTEHNIČAR ELEKTRONIKE

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Izabrana poglavlja iz matematike	I, II, III, IV	282
2	Engleski jezik (jezik struke)	I, II, III, IV	282
3	Poslovna komunikacija	I	72
4	Osnovi energetike	II	72
5	Prenosni sistemi	III, IV	138
6	Računarska grafika i internet tehnologija	III, IV	138

9. ELEKTROTEHNIČAR TELEKOMUNIKACIJA

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Izabrana poglavlja iz matematike	I, II, III, IV	282
2	Engleski jezik (jezik struke)	I, II, III, IV	282
3	Poslovna komunikacija	I	72
4	Osnovi energetike	II	72
5	Automatsko upravljanje	III, IV	138
6	Računarska grafika i internet tehnologija	III, IV	138

10. ELEKTROTEHNIČAR RAČUNARA

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Izabrana poglavlja iz matematike	I, II, III, IV	282
2	Engleski jezik (jezik struke)	I, II, III, IV	282
3	Poslovna komunikacija	I	72
4	Osnovi energetike	II	72
5	Automatsko upravljanje	III, IV	138
6	Računarska grafika i internet tehnologija	III, IV	138

11. GEODETSKI TEHNIČAR			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Izabrana poglavlja iz geodetskih mjerenja i računanja	I, II, III, IV	282
2	Izabrana poglavlja iz geoinformatike	III, IV	138
3	Izabrana poglavlja iz primijenjene geodezije	III	72
4	Geodetska pisma - kaligrafija	I	72
5	Fotografija	II	72
6	Prostorno i urbanističko planiranje	IV	66

12. HEMIJSKI LABORANT			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Hemijski račun	I	72
3	Ekologija	II	72
4	Biohemija	III	72
5	Mikrobiologija	III	72
6	Tehnologija premaznih sredstava	IV	66
7	Prehrambena tehnologija	IV	66

13. HEMIJSKO TEHNOLOŠKI TEHNIČAR			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Hemijski račun	I	72
3	Ekologija	II	72
4	Biohemija	III	72
5	Mikrobiologija	III	72
6	Tehnologija premaznih sredstava	IV	66
7	Prehrambena tehnologija	IV	66

14. KONFEKCIJSKI TEHNIČAR			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Poslovna komunikacija	I	72
2	Prirodna tekstilna vlakna	I	72
3	Hemijska tekstilna vlakna	II	72
4	Konstrukcija dječije konfekcije	II	72
5	Konstrukcija lake konfekcije	III	72
6	Netkani materijali	III	72
7	Kožna galanterija	III	72
8	Organizacija proizvodnje u konfekciji	IV	66
9	Konstrukcija teške konfekcije	IV	66
10	Održavanje tekstila, kože i krzna	IV	66

15. MUZIČKI IZVOĐAČ – KONTRABASISTA			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Teorija džeza	II, III, IV	210
2	Džez kontrabas	II, III, IV	210
3	Muzička animacija	III, IV	138
4	Osnove komponovanja sa aranžiranjem	III, IV	138
5	Kompjuterski audio i grafički programi	I, II, III, IV	282
6	Poznavanje harmonskih stilova	IV	66
7	Osnove dirigovanja	IV	66
8	Istorija umjetnosti	I, II, III, IV	282
9	Italijanski jezik	I, II, III, IV	282

16. MUZIČKI IZVOĐAČ – KLAVIRISTA			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Teorija džeza	II, III, IV	210
2	Džez klavir	II, III, IV	210
3	Muzička animacija	III, IV	138
4	Osnove komponovanja sa aranžiranjem	III, IV	138
5	Kompjuterski audio i grafički programi	I, II, III, IV	282
6	Poznavanje harmonskih stilova	IV	66
7	Osnove dirigovanja	IV	66
8	Istorija umjetnosti	I, II, III, IV	282
9	Italijanski jezik	I, II, III, IV	282

17. MUZIČKI IZVOĐAČ – VIOLINISTA			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Teorija džeza	II, III, IV	210
2	Muzička animacija	III, IV	138
3	Osnove komponovanja sa aranžiranjem	III, IV	138
4	Kompjuterski audio i grafički programi	I, II, III, IV	282
5	Poznavanje harmonskih stilova	IV	66
6	Osnove dirigovanja	IV	66
7	Istorija umjetnosti	I, II, III, IV	282
8	Italijanski jezik	I, II, III, IV	282

18. MUZIČKI IZVOĐAČ – VIOLISTA			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Teorija džeza	II, III, IV	210
2	Muzička animacija	III, IV	138
3	Osnove komponovanja sa aranžiranjem	III, IV	138
4	Kompjuterski audio i grafički programi	I, II, III, IV	282
5	Poznavanje harmonskih stilova	IV	66
6	Osnove dirigovanja	IV	66
7	Istorija umjetnosti	I, II, III, IV	282
8	Italijanski jezik	I, II, III, IV	282

19. MUZIČKI IZVOĐAČ – VIOLONČELISTA			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Teorija džeza	II, III, IV	210
2	Muzička animacija	III, IV	138
3	Osnove komponovanja sa aranžiranjem	III, IV	138
4	Kompjuterski audio i grafički programi	I, II, III, IV	282
5	Poznavanje harmonskih stilova	IV	66
6	Osnove dirigovanja	IV	66
7	Istorija umjetnosti	I, II, III, IV	282
8	Italijanski jezik	I, II, III, IV	282
20. PRAVNO – ADMINISTRATIVNI TEHNIČAR			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Latinski jezik	I	72
3	Logika	III	72
4	Osnovi retorike	IV	66
5	Ljudska prava	IV	66
6	Izborni sistemi	II	72
7	Međunarodne organizacije	III	72
8	Preduzetništvo	III	72
9	Internet i elektronsko poslovanje	III	72
21. PREHRAMBENI TEHNIČAR			
	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Poslovna komunikacija	I	72
3	Neorganska hemijska tehnologija	II	72
4	Organska hemijska tehnologija	III	72
5	Dijetetika i gastronomija	III	72
6	Zaštita životne sredine	IV	66
7	Internet i elektronsko poslovanje	IV	66

22. TEHNIČAR INDUSTRIJE ALUMINIJUMA

	Naziv izbornog predmeta	Razred/i u kom se predmet izučava	Ukupan fond časova
1	Drugi strani jezik	I, II, III, IV	282
2	Poslovna komunikacija	I	72
3	Poznavanje materijala	I	72
4	Vatrostalni materijali	II	72
5	Metalurgija rijetkih metala	II	72
6	Proizvodnja anoda	III	72
7	Kovanje i kovačko presovanje aluminijuma	IV	66
8	Valjanje aluminijumskih traka i folija	III	72
9	Korozija i zaštita materijala	IV	66
10	Livenje aluminijumskih legura	III	72
11	Preduzetništvo	IV	66
12	Zaštita životne sredine	III	72

Crna Gora

Centar za stručno obrazovanje

Vaka Đurovića bb, 81000 Podgorica, Crna Gora,

Tel./Fax ++382 81 231 197

E-mail: csso@mn.yu

website: www.csso.cg.yu

**CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE**

3. OSNOVNE ODLIKE KONCEPTA MATURSKOG I STRUČNOG ISPITA

3.1. MATURSKI I STRUČNI ISPITI PROPISANI SU ZAKONIMA O OBRAZOVANJU

Nakon završetka **četvrtog razreda učenici/ce gimnazije i srednjih stručnih škola** polažu **eksterni maturski, odnosno stručni ispit**.

U Zakonu o gimnaziji, članovi 5 i 6 propisuju:

- Da se nakon završnog razreda gimnazije, odnosno završenog maturalnog tečaja, polaže maturalni ispit.
- Učenik/ca koji položi maturalni ispit stiče **opšte srednje obrazovanje**.

U Zakonu o gimnaziji, član 38 propisuje:

- Maturalni ispit predstavlja provjeru uspješnosti učenika pri usvajanju neophodnih standarda znanja.
- Na maturalnom ispitu učenici polažu **obavezne i izborne** predmete.
- Maturalni ispit polaže se u skladu sa **standardima određenim obrazovnim programom**.
- Maturalni ispit polaže se **eksterno**.
- Bliže propise o načinu, postupku i vremenu polaganja maturalnog ispita donosi Ministarstvo.

Dokumenti dostupni na www.mpin.cg.yu

U Zakonu o stručnom obrazovanju, članovi 82 i 84 propisuju:

- Nakon završene **četvorogodišnje** stručne škole učenik polaže **stručni ispit**. Stručni ispit polaže se **eksterno**.
- Bliže propise o načinu i postupku i vremenu polaganja stručnog ispita donosi Ministarstvo.

Dakle:

Učenik/ca koji položi maturalni ispit stiče **opšti uslov za nastavak** obrazovanja na visokoškolskoj ustanovi, **osim** kada su u pitanju umjetničke škole.

Učenik/ca koji **položi stručni ispit** stiče **srednje stručno obrazovanje u trajanju od četiri godine** i odgovarajuću **stručnu kvalifikaciju** i **opšti uslov za nastavak obrazovanja na srodnoj visokoškolskoj ustanovi**.

3. 2. CILJ UVOĐENJA MATURSKOG, ODNOSNO STRUČNOG ISPITA

Osnovni cilj uvođenja **maturskog**, odnosno **stručnog** ispita je **unapređenje kvaliteta obrazovanja i objektivnija procjena postignuća učenika/ca**, zasnovana na **mjerljivim standardima znanja**.

Maturski, odnosno stručni ispiti treba da pokažu:

- da li su **učenici/ce** postigli/e predviđene standarde znanja
- da li su **postavljeni standardi znanja** u obrazovnim programima gimnazijskog, odnosno četvorogodišnjeg stručnog obrazovanja dobro odmjereni, ostvarivi i mjerljivi

Uspjeh na **maturskom i stručnom ispitu** treba da omogući i objektivniju selekciju pri upisu na Univerzitet.

Maturski i stručni ispit zbog toga imaju *klasifikacioni* i *kvalifikacioni* karakter.

Eksterna provjera postignuća učenika/ca je važan dio **obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja**. Provjera i vrednovanje postignuća učenika/ca na nivou zemlje, uz jasno postavljene jedinstvene kriterijume, od strane nezavisnih institucija/tijela, obezbjeđuje:

- pouzdane pokazatelje o nivou ostvarivanja nacionalnih standarda znanja,
- omogućava uporedivost našeg sistema obrazovanja sa drugim zemljama.

3. 3. ORGANIZACIJA I SPROVOĐENJE MATURSKOG, ODNOSNO STRUČNOG ISPITA

Ispitni centar je nadležan za organizaciju i sprovođenje:

- **maturskog ispita i**
- *opšteobrazovnog dijela stručnog ispita* Jedan dio organizacije stručnog ispita škola obavlja u saradnji sa *Centrom za stručno obrazovanje i Ispitnim centrom*.

Ispitni centar takođe izrađuje **Ispitne kataloge** za predmete koji se polažu na **maturi** i za opšteobrazovne predmete na **stručnom ispitu**.

Ispitni katalogi se rade na osnovu **standarda znanja** koji su sastavni dio predmetnih programa. U ispitnim katalogima se navode:

- sadržaj ispita,
- plan organizacije ispita,
- vrijeme trajanja ispita,
- načini ocjenjivanja,
- primjeri zadataka i dr.

Zvanične verzije Ispitnih kataloga treba da budu urađene i prezentovane školama najkasnije **do početka školske 2009/10. godine**.

Ispitni centar Crne Gore

www.iccg.cg.yu

3. 4. PRVO POLAGANJE MATURSKOG, ODNOSNO STRUČNOG ISPITA

Prvo polaganje maturalkog ispita organizovaće se u maju 2010. godine za generaciju učenika/ca koja se upisala **školske 2006/07. godine**.

NAPOMINJEMO !!!

Za generacije koje su upisale srednje stručne škole po **novim obrazovnim programima 2004/05. godine, odnosno 2005/06. godine** organizovaće se **interno** polaganje stručnog ispita u maju 2008, odnosno u maju 2009. godine. u saradnji sa školama, **Centrom za stručno obrazovanje**, Ispitnim centrom i Zavodom za školstvo .

Ispitni centar će sprovesti **dva pilot testiranja (2008. i 2009. godine)**, u cilju bolje pripreme maturalkog, odnosno stručnog ispita **za generaciju** koja je upisala gimnaziju, odnosno srednju stručnu školu **2006/07. godine**.

3. 5. PREDMETI KOJI SE POLAŽU NA MATURSKOM, ODNOSNO STRUČNOM ISPITU

U GIMNAZIJAMA

Na maturalkom ispitu učenik/ca **obavezno** polaže **4 predmeta**:

- **obavezni dio:**
 - a) *maternji jezik i književnost*
 - b) *matematika ili prvi strani jezik*
 - **izborni dio:**
dva predmeta po izboru, za koje je definisan **maturalki standard** u nastavnom planu opšte gimnazije.
- ✚ U slučaju da učenik/ca izabere i matematiku i prvi strani jezik, bira samo još jedan predmet po izboru.

U SREDNJIM STRUČNIM ŠKOLAMA

U Osnovama za obnovu planova i programa u stručnom obrazovanju se kaže:

stručni ispit obuhvata četiri dijela i to:

- **maternji jezik i književnost**
- **matematiku ili strani jezik,**
- **stručno-teorijski predmet**
- **stručni rad.**

Učenik/ca se, **po pravilu**, opredjeljuje u **prvom tromjesječju III razreda** za predmete koje će polagati na maturskom, odnosno stručnom ispitu.

3. 6. MATURSKI STANDARD U GIMNAZIJAMA

Sve što učenik/ca nauči u toku gimnazijskog obrazovanja predstavlja određenu pripremu za maturski ispit, dalje školovanje, doprinosi opštem obrazovanju i njegovanju ličnih interesovanja i afiniteta.

Novim nastavnim planom gimnazije predviđen je **maturski standard** koji učenici/ce moraju da postignu iz pojedinih predmeta da bi ih polagali na maturi.

Maturski standard za neki predmet čine potrebna znanja, vještine i stavovi koje učenik/ca treba da stekne na kraju srednjoškolskog obrazovanja.

Maturski standard je izražen **brojem časova** koje učenik/ca treba da pohađa da bi taj predmet polagao/la na maturskom ispitu.

DOPUNA MATURSKOG STANDARDA

1. Učenik/ca može da izabere na maturi predmet koji **redovnim fondom časova ne postiže maturski standard, ako pohađa potreban broj časova iz odgovarajućih izbornih predmeta.**
2. **Maturski standard** određuje **minimum časova** koji učenik tokom školovanja u gimnaziji treba da ostvari iz određenog predmeta kako bi ga birao i polagao na maturi.
3. Za svih **11 obaveznih predmeta**, kojima nedostaje maturski standard, učenicima je omogućeno da dopune maturski standard kroz odabir **JEDNOG obaveznog izbornog predmeta** u **III ili/IV razredu**.

4. Za **10 obaveznih predmeta (osim za Hemiju)**, kojima nedostaje maturalski standard, **ukupni zbir časova** OP i OIP je **veći** od maturalskog standarda, tako da OIP-i zadovoljavaju i drugu ključnu funkciju-produblivanje znanja iz određenih predmeta.
5. Sve OIP-e, koji dopunjavaju maturalski standard za određeni obavezni predmet, učenici/ce mogu birati i kao svaki drugi obavezni izborni predmet, **ukoliko su prethodno odabrali onu kombinaciju predmeta koju žele da polažu na maturi**, a škola je u mogućnosti da formira obrazovne grupe.
6. Ako učenik/ca **želi** da se **dodatno** pripremi za maturalski ispit iz predmeta kod kojih se **poklapaju** standard i maturalski standard, to može ostvariti kroz časove **dodatne** nastave, odnosno časove predviđene za **obavezne izborne sadržaje**, što je zakonska obaveza škole.

Zavod za školstvo je koordinirao radom komisija koje su izradile *predmetne programe obaveznih izbornih predmeta (OIP)* čime je obezbjeđena mogućnost dopune maturalskog standarda za sve obavezne predmete (OP) u gimnaziji koji redovnim fondom časova **ne obezbjeđuju** maturalski standard.

U cilju dopune maturalskog standarda **za 11 obaveznih predmeta** u gimnaziji učenik/ca može birati sljedeće obavezne izborne predmete (OIP):

OBAVEZNI PREDMETI (OP)		OBAVEZNI IZBORNI PREDMETI (OIP)
Muzička umjetnost	1	Muzika – moj jezik
Likovna umjetnost	2	Umjetnost i vizuelne komunikacije
Latinski jezik	3	Sintaksa latinskog jezika
Geografija	4	Turistička geografija Crne Gore
Biologija	5	Molekularna biologija i genetika
Hemija	6	Biohemija
Fizika	7	Odabrana poglavlja iz fizike
Psihologija	8	Pojedinac u grupi
Sociologija	9	Sociologija kulture
Filozofija	10	Logika i Etika
Informatika	11	Algoritmi i programiranje

3. 7. PREDLOG OIP-a ZA DOPUNU MATURSKOG STANDARDA-BROJ ČASOVA I GODINA UČENJA

Za OP Geografija maturski standard iznosi 210 časova. Taj program dopunjava OIP *Turistička geografija Crne Gore* sa 105 časova u III razredu ili sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
1. Geografija	2	70	2	70					140	210

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Turistička geografija Crne Gore</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

Za OP Psihologija maturski standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP *Pojedinac u grupi* sa 105 časova u III razredu ili sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
2. Psihologija			2	70					70	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Pojedinac u grupi</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

Za OP Sociologija maturski standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP *Sociologija kulture* sa 105 časova u III razredu ili sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
3. Sociologija							2	64	64	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Sociologija kulture</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

Za OP Informatika maturski standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP *Algoritmi i programiranje* sa 105 časova u III razredu ili sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
4. Informatika	2	70							70	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Algoritmi i programiranje</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

Za OP *Biologija* maturalni standard iznosi 310 časova. Taj program dopunjava OIP *Molekularna biologija i genetika* sa 105 časova u III razredu ili sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
5. Biologija	2	70	2	70	2	70			210	310

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Molekularna biologija i genetika</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

Za OP *Fizika* maturalni standard iznosi 310 časova. Taj program dopunjava OIP *Odabrana poglavlja iz fizike* sa 105 časova u III razredu, odnosno sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
6. Fizika	2	70	2	70	2	70			210	310

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
<i>Odabrana poglavlja iz fizike</i>					3	105	Ū	96		dopuna m. st. 105/96

***Napomena:** Za prethodne obavezne predmete, OIP-e za dopunu maturalnog standarda učenici/ce mogu birati u **III ili IV** razredu. Dakle:

1. **Geografija** Ū OIP *Turistička geografija Crne Gore,*
2. **Psihologija** Ū OIP *Pojedinac u grupi,*
3. **Sociologija** Ū OIP *Sociologija kulture,*
4. **Informatika** Ū OIP *Algoritmi i programiranje,*
5. **Biologija** Ū OIP *Molekularna biologija i genetika,*
6. **Fizika** Ū OIP *Odabrana poglavlja iz fizike.*

Bitna razlika !!!

- I) Ukoliko ih učenici/ce biraju u **III** razredu, u **potpunosti** su dopunili maturalni standard za odgovarajući predmet.
- II) U slučaju da ih učenici/ce biraju u **IV** razredu, budući da je broj radnih sedmica u IV razredu **manji**, za predmete **Biologija** i **Fizika** nedostajuća 4 časa do maturalnog standarda učenik/ca može nadoknaditi na sljedeći način:
 - tokom godine izradom **seminarskog ili praktičnog rada,**
 - ukoliko je škola u mogućnosti da im organizuje nastavu, **izučavanjem još jednog ili dva OIP-a:**
 - Ø **Biologija** Ū OIP *Ekologija i zaštita životne sredine* i OIP *Biodiverzitet.*
 - Ø **Fizika** Ū OIP *Problemska fizika* i OIP *Matematičke funkcije u fizici.*

Za OP Muzička umjetnost maturaški standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP Muzika - moj jezik sa 134 časa u III i IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
7. Muzička umjetnost	1	35	U						35	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		dopuna m. st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	
Muzika – moj jezik					2	70	2	64	134

Za OP Likovna umjetnost maturaški standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP Umjetnost i vizuelne komunikacije sa 134 časa u III i IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
8. Likovna umjetnost		U	1	35					35	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		dopuna m. st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	
Umjetnost i vizuelne komunikacije	1	35	1	35	2	70	2	64	134

Za OP Filozofija maturaški standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjavaju OIP Logika sa 70 časova u III razredu i Etika sa 64 časa u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
9. Filozofija							2	64	64	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		dopuna m. st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	
Logika i Etika					2	70	2	64	134

***Napomena:** Ukoliko učenici/ce žele da polažu na maturi **Muzičku umjetnost, Likovnu umjetnost** ili **Filozofiju** treba da pohađaju odgovarajuće OIP-e (*Muzika-moj jezik, Umjetnost i vizuelne komunikacije, Logika i Etika*) u III i IV razredu u kontinuitetu, da bi im se priznala dopuna maturaškog standarda.

Za OP Latinski jezik maturaški standard iznosi 140 časova. Taj program dopunjava OIP Sintaksa latinskog jezika sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		standard	m.st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		
10. Latinski jezik					2	70			70	140

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.		dopuna m. st.
	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	
Sintaksa latinskog jezika							3	96	96

Za OP Hemija maturalni standard iznosi 310 časova. Taj program dopunjava OIP Biohemija sa 96 časova u IV razredu.

OP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.			
11. Hemija	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	standard	m.st.
	2	70	2	70	2	70			210	310

OIP	I raz.		II raz.		III raz.		IV raz.			
Biohemija	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.		dopuna m. st.
							3	96		96

***Napomena:** Za predmete **Latinski jezik i Hemija**, učenici mogu birati OIP-e za dopunu maturalnog standarda **samo u IV razredu**. Dakle:

- *Sintaksa latinskog jezika* u potpunosti dopunjava maturalni standard za **Latinski jezik** u IV razredu.
- *Biohemija* dopunjava maturalni standard za **Hemiju**, a nedostajuća 4 časa u IV razredu se nadoknađuju:
 - tokom godine izradom **seminarskog ili praktičnog rada,**
ili
 - ukoliko je škola u mogućnosti da im organizuje nastavu, izučavanjem **OIP-a Metode izolovanja i identifikovanja hemijskih supstanci**.

NAPOMINJEMO !!!

- Ø Nakon dobijanja povratnog mišljenja o kvalitetu programa iz gimnazija, *Zavod za školstvo* će proslijediti programe *Savjetu za opšte obrazovanje* na usvajanje.
- Ø Nakon usvajanja programa za dopunu maturalnog standarda, tim *Zavoda za školstvo* će **do sredine maja** posjetiti SVAKU gimnaziju i organizovati savjetovanja sa direktorima, učenicima II razreda i roditeljima, kako bi se što bolje pripremili za izbor odgovarajućeg izbornog predmeta od školske 2008/09. godine.

3. 8. LISTA OBAVEZNIH IZBORNIH PREDMETA KOJI SE MOGU IZUČAVATI U GIMNAZIJI OD I DO IV RAZREDA

Fond časova za izborne predmete		3	3	6	8
Razred		I	II	III	IV
1.	Muzika – moj jezik*			2	2
2.	Umjetnost i vizuelne komunikacije*	1	1	2	2
3.	Sintaksa latinskog jezika*				3
4.	Turistička geografija Crne Gore*			3	0
5.	Molekularna biologija i genetika*			3	0
6.	<i>Ekologija i zaštita životne sredine**</i>	1	1	2	2
7.	<i>Biodiverzitet**</i>	1	1	2	2
8.	Biohemija*				3
9.	<i>Metode izolovanja i identifikovanja hemijskih supstanci**</i>				1
10.	Hemija i život	1			
11.	Metode i tehnike istraživanja u hemiji		1		
12.	Odabrana poglavlja iz fizike*			3	0
13.	<i>Problemska fizika**</i>	1	1	2	
14.	<i>Matematičke funkcije u fizici**</i>	1	1	2	2
15.	Pojedinac u grupi*			3	0
16.	Komunikologija	1			
17.	Sociologija kulture*			3	0
18.	Građansko obrazovanje	1	1	2	2
19.	Logika i Etika*			2	2
20.	Algoritmi i programiranje*			3	0
21.	Računarske i Web prezentacije		2	0	
22.	Poslovna informatika		2	0	
23.	Opšta lingvistika	2	0	0	0
24.	Teorija književnosti	2	2		
25.	Engleski jezik	2	2	3	3
26.	Francuski jezik	2	2	3	3
27.	Italijanski jezik	2	2	3	3
28.	Njemački jezik	2	2	3	3
29.	Španski jezik	2	2	3	3
30.	Turski jezik		2	2	
31.	Sportske igre	1	1	2	2

Napomena* OIP-i koji dopunjavaju maturalni standard

Napomena** OIP-i koji mogu u određenim okolnostima, zajedno sa „glavnim“ OIP-om, dopuniti maturalni standard (vidjeti strane 37 i 39)

3. 9. OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI U SREDNJIM STRUČNIM ŠKOLAMA U ČETVOROGODIŠNJEM TRAJANJU

Na osnovu analize aktuelne situacije, položaja i funkcije opšteobrazovnih predmeta u SSŠ (u četvorogodišnjem trajanju) **Zavod za školstvo** je pripremio predloge koji treba da doprinesu:

- da se programi **opšteobrazovnih** predmeta u SSŠ **metodološki** prilagode modelu po kome su rađeni programi u gimnaziji **prije početka školske 2008/09. godine**;
- da se broj **različitih programa za iste predmete** smanji na najmanju moguću mjeru (npr. predviđena je izrada jedinstvenog programa **maternjeg jezika i književnosti** umjesto postojeća tri);
- da se uvedu **standardi** za polaganje opšteobrazovnih predmeta na stručnom ispitu (**3+3+3+3** za *maternji jezik i književnost* i *matematiku*, a za *strani jezik* **2+2+2+2**);
- da se izrade programi **izbornih predmeta za opšteobrazovne predmete maternji jezik i književnost, matematika i strani jezik** kako bi se učenicima SSŠ, koji to žele, obezbijedilo dostizanje maturalnog standarda (polaganje mature u gimnaziji);
- da se obezbijedi logičan **kontinuitet učenja opšteobrazovnih predmeta** u SSŠ u odnosu na osnovno obrazovanje, tako da se predmeti: *istorija, geografija, biologija, hemija i fizika* uče u I, odnosno II razredu, a da se predmeti: *sociologija, psihologija* i *filozofija* uče u III razredu.
- da novi Okvirni nastavni planovi za srednje stručne škole (*vidjeti predlog novih Okvirnih planova Centra za stručno obrazovanje u daljem tekstu*) odražavaju **optimalnu obrazovnu mjeru** između **fonda časova praktične nastave, stručno-teorijskih predmeta** i **opšteobrazovnih predmeta** u srednjim stručnim školama.
- da postoje **dvije** varijante programa za opšteobrazovnu grupu predmeta koji se, po potrebi, mogu izučavati u kontinuitetu (npr. program *Istorija*: 2+2 u I i II razredu) ili samo u jednoj godini (npr. program *Istorija*: 2 časa u I ili II razredu).
- da, na osnovu toga, *Ispitni centar* može da uradi **Ispitne kataloge za opšteobrazovne predmete** na stručnom ispitu najkasnije **do početka školske 2009/10. godine**.

3. 10. PREDMETNI PROGRAMI ZA DIO OKVIRNOG NASTAVNOG PLANA ZA OPŠTEOBRAZOVNU GRUPU PREDMETA U SREDNJIM STRUČNIM ŠKOLAMA OD ŠKOLSKE 2008/09. godine (predlog Zavoda za školstvo)

	I raz		II raz		III raz		IV raz		stan
	ned	god	ned	god	ned	god	ned	god	
Maternji jezik i književnost	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Maternji jezik i književnost – izborni					2	70	2	64	134
Albanski jezik i književnost	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Albanski jezik i književnost – izborni					2	70	2	64	134
Službeni jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
*Matematika	3	105	3	105	3	105	3	96	411
*Matematika	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Matematika - izborni					2	70	2	64	134
Engleski jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Engleski jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Engleski jezik - izborni					2	70	2	64	134
Francuski jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Francuski jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Francuski jezik - izborni					2	70	2	64	134
Njemački jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Njemački jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Njemački jezik - izborni					2	70	2	64	134
Ruski jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Ruski jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Ruski jezik - izborni					2	70	2	64	134
Italijanski jezik	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Italijanski jezik	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Italijanski jezik - izborni					2	70	2	64	134
Fizičko vaspitanje	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Istorija	2	70	2	70					140
Istorija	2	70		Ū					70
Geografija	2	70	2	70					140
Geografija	2	70		Ū					70
Biologija	2	70	2	70					140
Biologija	2	70		Ū					70
Hemija	2	70	2	70					140
Hemija	2	70		Ū					70
Fizika	2	70	2	70					140
Fizika	2	70		Ū					70
Muzička umjetnost	2	70		Ū					70
Likovna umjetnost	2	70		Ū					70
Psihologija					2	70			70
Sociologija					2	70			70
Filozofija					2	70			70
Filozofija kulture					3	105			105
Informatika	2	70							70

*Predmetni program za matematiku će u III i IV razredu uvažavati specifičnosti dvije šire grupe područja rada (npr. ekonomija, pravo, turizam ≠ elektrotehnika, mašinstvo itd.), tako da će se i sadržaji i nastavne jedinice uraditi u skladu sa potrebama pojedinih stručnih oblasti. Za I i II godinu, radiće se jedinstveni program iz matematike za sva područja rada.

3. 11. PREDLOG NOVIH OKVIRNIH NASTAVNIH PLANOVA CENTRA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE, U KOORDINACIJI SA PREDLOGOM ZAVODA ZA ŠKOLSTVO ZA FOND ČASOVA OPŠTEOBRAZOVNIH PREDMETA

AKTUELNI NASTAVNI PLAN OSTAJE KAO JEDNA OD PONUĐENIH VARIJANTI

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično	Broj	%
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	45,31
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	4	2	2		8	
7.	Prirodna grupa predmeta	4	4			8	
	UKUPNO A	20	16	12	10	58	
B	Stručno-teorijski predmeti	7	11	11	13	42	32,81
C	Praktična nastava	2	2	4	4	12	9,37
	UKUPNO B+C	9	15	15	17	56	42,18
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 1

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično	Broj	%
A	Opšteobrazovni predmeti						
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2	2		6	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2			4	
	UKUPNO A	16	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	13	15	15	17	60	46,87
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 2

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2			4	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2	2		6	
	UKUPNO A	16	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	13	15	15	17	60	46,87
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 3

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2			4	
7.	Prirodna grupa predmeta	4	2			6	
	UKUPNO A	18	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	11	15	15	17	58	45,31
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 4

Redni broj	Nastavni predmeti-grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	3	3	3	3	12	
3.	Strani jezik	2	2	2	2	8	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	4	2			6	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2			4	
	UKUPNO A	18	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	11	15	15	17	58	45,31
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 5

Redni broj	Nastavni predmeti- grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	2	2	2	2	8	
3.	Strani jezik	3	3	3	3	12	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2	2		6	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2			4	
	UKUPNO A	16	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	13	15	15	17	60	46,87
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 6

Redni broj	Nastavni predmeti- grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	2	2	2	2	8	
3.	Strani jezik	3	3	3	3	12	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2			4	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2	2		6	
	UKUPNO A	16	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	13	15	15	17	60	46,87
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 7

Redni broj	Nastavni predmeti- grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično		
A	Opšteobrazovni predmeti					Broj	%
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	2	2	2	2	8	
3.	Strani jezik	3	3	3	3	12	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	2	2			4	
7.	Prirodna grupa predmeta	4	2			6	
	UKUPNO A	18	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	11	15	15	17	58	45,31
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

NASTAVNI PLAN – PREDLOG 8

Redni broj	Nastavni predmeti- grupe predmeta	I	II	III	IV	Svega časova za obrazovni program	
		Sedmično	Sedmično	Sedmično	Sedmično	Broj	%
A	Opšteobrazovni predmeti						
1.	Maternji jezik i književnost	3	3	3	3	12	40,62
2.	Matematika	2	2	2	2	8	
3.	Strani jezik	3	3	3	3	12	
4.	Informatika	2				2	
5.	Fizičko vaspitanje	2	2	2	2	8	
6.	Društvena grupa predmeta	4	2			6	
7.	Prirodna grupa predmeta	2	2			4	
	UKUPNO A	18	14	12	10	52	
B	Stručno-teorijski predmeti						
C	Praktična nastava						
	UKUPNO B+C	11	15	15	17	58	45,31
D	Izborna nastava	2	2	4	4	12	9,37
E	Slobodne aktivnosti	1	1	1	1	4	3,12
F	Profesionalna praksa	Od 10 dana	Od 10 dana	Od 10 dana			
G	Sedmični broj časova	32	32	32	32		
H	Broj radnih sedmica	36	36	36	33		
UKUPNO 100%							

Centar za stručno obrazovanje ponudiće i verziju Nastavnog plana za škole u kojima se izvodi nastava na albanskom jeziku, koji će sadržavati još 2 časa Službenog jezika kao nematernjeg.

NAPOMINJEMO !!!

Predložena rješenja predstavljaju RADNE VERZIJE Nastavnih planova koje će postati važeće kada se o njima dobiju povratne informacije iz škola i kada ih odobre nadležni Savjeti. Očekujemo da se procedura usvajanja i odobravanja sprovede do sredine aprila 2008. godine.

3. 12. „STEPEN“ EKSTERNOSTI NA MATURSKOM ODNOSNO STRUČNOM ISPITU

Maturski ispit se sastoji od **eksternog** i **internog** dijela. Zbog toga će se **konačna ocjena** u diplomi izvoditi na osnovu rezultata postignutih iz oba dijela.

Eksterni dio maturalskog ispita je standardizovani oblik provjere znanja koji sprovodi **Ispitni centar**, pri kome svi učenici/ce polažu završne ispite u isto vrijeme i pod istim uslovima.

Interni dio maturalskog ispita **sprovodi škola** u saradnji sa *Ispitnim centrom*. U zavisnosti od prirode predmeta interni dio ispita mogu biti: seminarski rad, laboratorijske vježbe, praktična istraživanja, usmeni dio ispita itd.

Stepen eksternosti treba da se kreće od 80% prema 20%, u korist eksternog dijela za predmete koji su **obavezni** na maturi.

Stepen eksternosti za **predmete po izboru** će se naknadno odrediti i on zavisi od prirode samog predmeta, **a svakako do početka školske 2009/10. godine.**

Do sada je **stručni ispit** u stručnim školama bio interni.

Opšteobrazovni predmeti na stručnom ispitu polagaće se eksterno.

Za **stručno-teorijski dio stručnog ispita** uvešće se **djelimična eksternost**, što će se bliže definisati odgovarajućim **pravilnikom Ministarstva prosvjete i nauke i Ispitnim katalozima za stručni ispit.**

3. 13. MEĐUNARODNA MATURA. MATURSKI I STRUČNI TEČAJ

Međunarodna matura

U Zakonu o gimnaziji, član 5 propisuje da

U gimnaziji u kojoj postoje uslovi može, uz saglasnost Ministarstva, da se organizuje priprema i polaganje međunarodnog maturalskog ispita.

Lice koje položi međunarodni maturalski ispit nije dužno da polaže nacionalnu maturalu.

Cilj programa međunarodne mature je da obezbijedi obrazovanje koje ima internacionalnu dimenziju i prohodnost.

Maturalski tečaj

U **Zakonu o gimnaziji**, članovi **39** i **40** propisuju da je

Maturalski tečaj oblik pripreme polaznika za maturalski ispit.

Namijenjen je licima koja su završila **treći** razred gimnazije i iz određenih razloga prekinuli školovanje, kao i licima koja su završila četvorogodišnju stručnu školu, a žele da polože maturalski ispit kao uslov za dalje školovanje na određenim studijskim programima.

Maturalski tečaj treba da omogući kandidatu/kinji pripremu za polaganje maturalskog ispita na osnovu istih ispitnih kataloga i standarda na osnovu kojih polažu i redovni učenici/ce. Maturalski tečaj organizuje gimnazija.

Stručni tečaj

U **Zakonu o stručnom obrazovanju**, članom **82** propisana je mogućnost organizovanja **dodatnog** obrazovanja kao priprema polaznika za stručni ispit.

Za polaganje stručnog ispita, **škola** može organizovati **stručni tečaj** u trajanju od najduže godinu dana, *kao poseban program pripreme za lica koja su završila četvrti razred gimnazije.*

Program, organizacija i izvođenje stručnog tečaja prilagođavaju se nivou znanja kandidata i bliže se uređuje propisom Ministarstva.

Polaznik stručnog tečaja je obavezan da *redovno* pohađa nastavu.

3. 14. PREPORUKE ZA USPJEŠNU PRIPREMU REALIZACIJE MATURSKOG I STRUČNOG ISPITA

Preporučujemo sljedeće aktivnosti:

- Ø da *Ministarstvo prosvjete i nauke* inicira formiranje **Državne komisije za polaganje maturalkog ispita** koja će predstavljati najviši organ u verifikovanju, evaluaciji i praćenju sprovođenja maturalkog ispita-najkasnije do maja 2008. godine;
- Ø da *Ministarstvo prosvjete i nauke* i *Univerzitet* usklade *Pravilnik* o upisu sa konceptom mature i stručnog ispita u gimnaziji i srednjoj stručnoj školi najkasnije do maja 2008. godine (radi blagovremene pripreme učenika za izbor odgovarajućih predmeta za maturalski, odnosno stručni ispit);
- Ø da se sa *Univerzitetom* usaglasi da položen **maturalski ispit** podrazumijeva prohodnost odnosno **upis na sve fakultete**;
- Ø da se sa *Univerzitetom* usaglasi da položen **stručni ispit** podrazumijeva prohodnost na **srodne fakultete**, tj **prohodnost učenika stručnih škola prema osnovnim akademskim ili osnovnim primijenjenim studijama**;
- Ø da *Univerzitet* odredi **listu predmeta** značajnih za nastavak obrazovanja za pojedine studijske programe;
- Ø da *Ministarstvo prosvjete i nauke* i *Savjet za visoko obrazovanje* ugrade u uslove za reakreditaciju programa privatnim i državnim fakultetima adekvatno vrednovanje maturalkog i stručnog ispita pri upisu.

4. ANEKS

PRESJEK TRENUTNOG STANJA ZA VREDNOVANJE USPJEHA IZ POJEDINIH PREDMETA PRILIKOM UPISA NA UNIVERZITET CRNE GORE

Analizom postojećih pravilnika o upisu na državni univerzitet Crne Gore, ustanovili smo da se pri upisu na fakultete vrednuje uspjeh iz sljedećih predmeta (broj pored naziva predmeta predstavlja broj fakulteta koji boduju uspjeh iz određenog predmeta):

- Maternji jezik - 21
- Matematika - 18
- Strani jezik - 8
- Fizika - 12
- Biologija - 4
- Mehanika - 3
- Informatika - 3
- Engleski jezik - 2
- Elektrotehnika - 2
- Istorija umjetnosti – 2
- Albanski jezik; Geografija; Istorija; Geodezija; Psihologija; Filozofija; Sociologija, Harmonija, Kontrapunkt, Istorija muzike sa muzičkim oblicima – 1

Ukupno **19** predmeta, ukoliko odrednicu strani jezik shvatimo kao jedan predmet. Dakle, teorijski, prema sadašnjem stanju stvari, za polaganje mature i stručnog ispita bilo bi potrebno pripremiti **19 ili 24 Ispitna kataloga** (ako se uzmu u obzir svi strani jezici koji se izučavaju u našim školama), a ukoliko uzimamo u obzir i predmetne programe iz *II stranog jezika* i obavezne izborne predmete koji služe kao dopuna maturalnom standardu-još oko **17 Ispitnih kataloga**.

I kada Univerzitet ne bi ništa mijenjao u izboru predmeta, upisna politika svakako treba da pretrpi određene izmjene u pogledu **kriterijuma vrednovanja**. Ovako osmišljena matura i stručni ispit od Univerziteta očekuje da prilagodi sopstvene zahtjeve kvalitetnim obrazovnim ishodima kojima težimo.